

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедри кримінального права
Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України
Сектор дослідження кримінально-правових проблем боротьби зі злочинністю
ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»
Відокремлений підрозділ у Харківській області
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра кримінального права і кримінології (факультет № 1)
Кафедра кримінального права та кримінології (факультет № 6)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра кримінально-правових дисциплін

*Присвячується пам'яті академіка
Володимира Володимировича
Сташиса*

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ: ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ

Матеріали міжнародного науково-практичного круглого столу,
присвяченого пам'яті академіка В. В. Сташиса

м. Харків, 15 травня 2020 року

Харків
«Право»
2020

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Законодавство України: офіц. веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789.

3. Найбільші видобувні корпорації приховують корупцію – Transparency International. UAEITI: Ініціатива прозорості видобувних галузей в Україні: офіц. веб-сайт. URL: <http://eiti.org.ua/2014/11/najbilshi-vydobuvni-korporatsiji-pryhovuyut-korupsiyu-transparency-international/>.

4. Тогонидзе Н. В. Глобализация общей, организованной и коррупционной преступности: (материалы «круглого стола»). Государство и право. 2001. № 12. С. 89–107.

5. Developing countries lose \$1tn a year from 'illicit financial flows'. URL: <https://www.theguardian.com/global-development/2013/dec/13/developing-countries-illicit-financial-flows>.

6. Transnational Crime and the Developing World By Channing Mavrellis, CAMS, March 27, 2017. URL: <https://gfintegrity.org/report/transnational-crime-and-the-developing-world/>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ, РЕГЛАМЕНТОВАНИХ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Шпіляревич Вікторія Вікторівна,
к. ю. н., доцент кафедри кримінального
права Навчально-наукового юридичного
інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника»

На сучасному етапі розвитку науки кримінального права України присутні цілий ряд питань, які потребують свого наукового вивчення та належного обґрунтування. Одним із них є проблема протидії домашньому насильству, під яким відповідно до положень ст. 1 закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229 – VIII розуміються діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчинюються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно прожи-

вають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, не залежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [4, п. 3 ч. 1 ст. 1].

У зв'язку з цим 11 січня 2019 року набув чинності закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 6 грудня 2017 року № 2227 – VIII, на підставі якого Особливу частину Кримінального кодексу України (далі – КК України) доповнено низкою нових статей (ст. 126¹ «Домашнє насильство», ст. 151² «Примушування до шлюбу», ст. 153 «Сексуальне насильство»), а у Розділі XIII–I Загальної його частини знайшли своє нормативне закріплення так звані обмежувальні заходи [2]. Зокрема, згідно положень ст. 91¹ КК України суд може застосувати до особи, яка на момент вчинення домашнього насильства досягла 18-річного віку, один або декілька обмежувальних заходів, відповідно до якого (яких) на засудженого можуть бути покладені такі обов'язки [1, ст. 91¹]:

- 1) заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства;
- 2) обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності;
- 3) заборона наблизитися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин;
- 4) заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб;
- 5) направлення для проходження програми для кривдників або пробаційної програми.

Звичайно, що регламентація обмежувальних заходів у законі України про кримінальну відповідальність є наслідком імплементації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 11 травня 2011 року [3]. Тому нормативне закріплення зазначених вище заходів у КК України не може викликати особливих застережень. Однак, з позиції законодавця

вбачається, що досліджувані заходи є відмінні від заходів покарання, але при цьому не відносяться й до інших заходів кримінально-правового характеру (Розділ XIV КК України). І така його думка є не зовсім прийнятною, так як нелогічно в межах системи заходів кримінально-правового характеру, крім заходів покарання та інших заходів кримінально-правового характеру, виокремлювати ще якісь інші заходи кримінально-правового характеру.

Необхідно зауважити, що за своєю правовою природою обмежувальні заходи є різновидом кримінально-правових заходів безпеки, що можуть бути застосовані в інтересах потерпілого від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, судом до особи, яка вчинила домашнє насильство, одночасно з призначенням їй покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням з підстав, передбачених КК України, від кримінальної відповідальності чи покарання (ч. 1 ст. 91¹ КК). Це обумовлено тим, що останні безпосередньо спрямовані на усунення у особи, яка вчинила домашнє насильство, наявного у неї «небезпечного стану», під яким слід розуміти такий стан особи, який констатується у разі вчинення нею суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, та свідчить про високий ступінь ймовірності повторного вчинення нею в майбутньому цього ж діяння [5, с. 152].

Таким чином, на підставі усього вище викладеного вважається за доцільне обмежувальні заходи виключити з Розділу XIII–I КК України, натомість Розділ XIV КК України «Інші заходи кримінально-правового характеру» перейменувати на «Заходи безпеки», у межах якого передбачити окрему статтю під назвою «Система заходів безпеки», яка б до свого переліку включала також й досліджувані заходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. №2341 – III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. №25–26. Ст. 131.
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 6 груд. 2017 р. №2227 – VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. №5. стор. 26. стаття 34.
3. Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству і боротьбу із цими явищами: Конвенція Ради Європи від 11.05 2011 р. URL: <http://rm.coe.int/1680093d9e>.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 груд. 2017 р. №2229 – VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. №5. стор. 32. стаття 35.

5. Фріс П. Л, Шпілярович В. В. Кримінально-правова політика у сфері регулювання заходів безпеки: *монографія*. Харків: Право, 2020. 328 с.

ЩОДО ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЗЛОЧИННІСТЬ У СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ

Шрамко Сабріс Сейтжелієвна,

к. ю. н., в. о. вченого секретаря Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

Значна частка злочинності у сфері довкілля пов'язана з глобалізацією і зростаючим взаємозв'язком суспільств. Незалежно від поділу світу на окремі національні держави, планета є єдиною екосистемою і загрози для екосистеми стають все більш глобальними, а не локальними. Наприклад, забруднення атмосфери в одній країні може перетворитися в кислотні дощі, які випадають в іншій країні, отруюючи річки. Так само аварії в атомній промисловості, такі як Чорнобиль у 1986 році, можуть поширити радіоактивний матеріал на тисячі кілометрів, демонструючи, як проблема в одному місці може мати наслідки в усьому світі.

За даними Європолу, щорічна вартість транснаціональної екологічної злочинності оцінюється в 63–192 млрд. євро на рік. Насправді екологічні злочини можуть бути такими ж прибутковими, як незаконний обіг наркотиків, але санкції набагато нижче і їх складніше виявити.

Екологічні злочини охоплюють широкий перелік злочинних дій, таких як: незаконна торгівля дикими тваринами; контрабанда озоноруйнуючих речовин; незаконна торгівля небезпечними відходами; незаконний промисел; незаконні порубки лісу і торгівля деревиною. З одного боку, екологічні злочини все більше впливають на погіршення якості повітря, води і ґрунту, погрожують виживанню тваринного й рослинного світів, а також викликають стихійні (неконтрольовані) лиха. З іншого – такі злочини створюють загрозу безпеці людства та чинять негативний вплив на розвиток і утвердження верховенства права. Незважаючи на ці проблеми,